

Bölüm 14

DOĞUM SONU DÖNEM

Elif GÜRSOY¹

Havva YEŞİLDERE SAĞLAM²

İÇİNDEKİLER

- ◆ Giriş
- ◆ Doğum Sonu Dönem
- ◆ Doğum Sonu Dönemde Meydana Gelen Fizyolojik Değişiklikler
- ◆ Doğum Sonu Dönemde Meydana Gelen Psikososyal Değişiklikler
- ◆ Doğum Sonu Dönemde Değerlendirme ve Bakım
- ◆ Sezaryen Sonrası Bakım
- ◆ Postpartum Taburculuk Eğitimi

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

Hedef 1	Doğum sonu dönemde meydana gelen anatomik ve fizyolojik değişiklikleri sistemlere göre açıklayabilmek
Hedef 2	Doğum sonu dönemde meydana gelen psikolojik değişiklikleri açıklayabilmek
Hedef 3	Doğum sonu bakım kavramını açıklayabilmek
Hedef 4	Doğum sonu dönemde annenin bakım gereksinimlerini açıklayabilmek
Hedef 5	Sezaryen doğum sonrası annenin bakım gereksinimlerini açıklayabilmek
Hedef 6	Doğum sonu dönemde normal ve normal olmayan durumları ayırt edebilmek ve açıklayabilmek
Hedef 7	Doğum sonu dönemde hastanede ve taburculukta lohusa ve ailesinin eğitim gereksinimlerini açıklayabilmek

¹ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., elif070@gmail.com

² Arş. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD., havvayesildere@gmail.com

5. Postpartum taburculukta verilen eğitim ile verilen ifadelerden yanlış olanı işaretleyiniz.
  - a. Anne, postpartum tehlike belirtileri ve semptomlar hakkında bilgilendirilmiş olmalıdır.
  - b. Anne emzirme, anne sütünün önemi ve emzirme sürecinde ihtiyaç duyduğu konularda bilgilendirilmelidir.
  - c. Cinsel aktiviteye başlangıç hakkında bilgi verilmelidir.
  - d. Kontraseptif yöntem seçimine ilişkin bilgi verilmeli ve laktasyonel amenorenin kullanımı önerilmelidir.
  - e. Doğum sonu dönemde annenin beslenmesine ilişkin bilgi verilmelidir.

Cevaplar:

1	2	3	4	5
B	C	E	C	D

KAYNAKLAR

1. Almalik MM. Understanding maternal postpartum needs: a descriptive survey of current maternal health services. *Journal of Clinical Nursing*. 2017;26(23-24):4654-63.
2. Chauhan G, Tadi P. *Physiology, postpartum changes*: StatPearls Publishing; 2021 [Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK555904/>. Erişim tarihi: 21.06.2021
3. Alderman JT. Nursing care of the family during the postpartum period. In: Lowdermilk DL, Perry SE, Cashion MC, Alden KR, Olshansky E, eds. *Maternity and women's health care*. 11. ed. China: Elsevier Health Sciences; 2016. p. 473-500.
4. World Health Organization 2019 [Available from: https://www.who.int/health-topics/maternal-health#tab=tab_1]. Erişim tarihi:14.02.2022
5. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019 [Available from: <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklen-ti/40564,saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf?0>. Erişim tarihi: 21.06.2021
6. Nuraini I. Correlation between Postpartum Traditions and the Process of Uterine Involution. *STRADA Jurnal Ilmiah Kesehatan*. 2020;9(2):412-9.
7. Aslan E. Normal lohusalık süreci ve bakım. In: Kızı-kaya Beji N, editor. *Hemşire ve ebelerle yönelik kadın sağlığı ve hastalıkları İstanbul*: Nobel Tıp Kitabevleri 2017.
8. Yiğit R. Gebelik ve emzirme. In: Çavuşoğlu H, Yeğen BÇ, Aydın Z, Alican İ, eds. *Tıbbi fizyoloji*: Nobel Tıp Kitabevleri; 2007.
9. Reynolds HD, McCaaron LK, Goff M. Intrapartum and postpartum care. In: Alexander IM, Johnson-Mallard V, Kostas-Polston E, Fogel CI, Woods NF, eds. *Women's health care in advanced practice nursing*. New York: Springer Publishing Company; 2017. p. 759-90.
10. McKinney ES, James SR, Murray SS, Nelson K, Ashwill J. *Postpartum physiologic adaptations*. Maternal-child nursing. Canada: Elsevier Health Sciences; 2018.
11. Hamlacı Y, Bekmezci H, Özerdoğan N. Postpartum kanamalarda kanıta dayalı uygulamalar. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2017;7(1):38-44.
12. Aktaş Reyhan F, Özerdoğan N. The effects of synthetic oxytocin given at birth on postpartum period: traditional review. *Arc Health Sci Res* 2020;7(1):82-6.
13. Sağlık Bakanlığı Doğum Sonu Bakım Yönetim Rehberi. 2018. [Available from: https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/dsbyr_2.pdf Erişim tarihi:21.06.2021
14. Özden S. Lohusalık fizyolojisi ve bakımı In: Çiçek N, Mungan MT, eds. *Klinikte obstetrik ve jinekoloji*. Ankara: Güneş tıp Kitabevleri; 2007.
15. Kırlek F, Öztürk Can H. Postpartum dönem. In: Sevil Ü, Ertem G, eds. *Perinatoloji ve bakım*. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2016.
16. Gölbaşı Z, Evcili F. Postpartum dönem ve bakım. In: Şentürk Erenel A, Vural G, eds. *Perinatal bakım İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri- Vizyon Basımevi*; 2020. p. 311-38.
17. Andrighetti TP, Karsnitz DB. Components of postnatal care. In: Jordan RG, Farley CL, Grace KT, eds. *Prenatal and postnatal care: a woman-centered approach*. United States of America: John Wiley & Sons; 2018.
18. Yücel U. Doğum sonrası dönem ve bakım. In: Yeşilçiçek Çalık K, Coşar Çetin F, eds. *Normal doğum ve sonrası dönem*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri;

2018. p. 224-37.
19. Alden KR. Postpartum physiologic changes. In: Lowdermilk DL, Perry SE, Cashion MC, Alden KR, Ols-hansky E, eds. *Maternity and women's health care*. 11. ed. China: Elsevier Health Sciences; 2016. p. 460-6.
  20. Liu S, Jassal DS, Zelop CM. Cardiovascular changes in pregnancy. In: Einav S, Weiniger CF, Landau R, eds. *Principles and practice of maternal critical care*. Cham: Springer; 2020.
  21. Kodogo V, Azibani F, Sliwa K. Role of pregnancy hormones and hormonal interaction on the maternal cardiovascular system: a literature review. *Clinical Research in Cardiology*. 2019;108(8):831-46.
  22. Coşkun A, Arslan E. Doğum sonu dönem In: Coşkun AM, editor. *Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği el kitabı*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları; 2016.
  23. Alden KR. Postpartum physiologic changes In: Perry SE, Hockenberry MJ, Alden KR, Lowdermilk DL, Cashion MC, Wilson D, eds. *Maternal child nursing care*. Sixth ed. Canada: Elsevier; 2018.
  24. Paladine HL, Blenning CE, Strangas Y. Postpartum care: an approach to the fourth trimester. *American family physician*. 2019;100(8):485-91.
  25. Raman A. Physiology in normal puerperium In: Raman A, editor. *Reeder's maternity nursing*. 11. ed. India: Wolters Kluwer India Pvt Ltd; 2020.
  26. Grymowicz M, Rudnicka E, Podfigurna A, Napierala P, Smolarczyk R, Smolarczyk K, et al. Hormonal effects on hair follicles. *International journal of molecular sciences*. 2020;21(15):5342.
  27. Truchet S, Honvo-Houéto E. Physiology of milk secretion. *Best Practice Research Clinical Endocrinology Metabolism*. 2017;31(4):367-84.
  28. McGuire KP. Breast anatomy and physiology. In: Ay-diner A, İğci A, Soran A, eds. *Breast Disease*. Cham: Springer; 2016. p. 1-14.
  29. Mete S. Stres, hormonlar ve doğum arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2013;6(2):93-8.
  30. McKinley MC, Allen-Walker V, McGirr C, Rooney C, Woodside JV. Weight loss after pregnancy: challenges and opportunities. *Nutr Res Rev*. 2018;31(2):1-14.
  31. López-Olmedo N, Hernández-Cordero S, Neufeld LM, García-Guerra A, Mejía-Rodríguez F, Gómez-Humarán IM. The associations of maternal weight change with breastfeeding, diet and physical activity during the postpartum period. *Maternal child health journal*. 2016;20(2):270-80.
  32. "Montgomery KS, Bushee TD, Phillips JD, Kirkpatrick T, Catledge C, Braveboy K, et al. Women's challenges with postpartum weight loss. *Maternal child health journal*. 2011;15(8):1176-84.
  33. Hung C-H, Yu C-Y, Chang S-J, Stocker J. Postpartum psychosocial changes among experienced and inexperienced mothers in Taiwan. *Journal of Transcultural Nursing*. 2011;22(3):217-24.
  34. Ho C-L, Chang L-I, Wan K-S. The relationships between postpartum adaptation and postpartum depression symptoms of first pregnancy mothers in Taiwan. *The International Journal of Psychiatry in Medicine*. 2013;45(1):1-13.
  35. Verpe H, Kjellevoid M, Moe V, Smith L, Vannebo UT, Stormark KM, et al. Early postpartum discharge: maternal depression, breastfeeding habits and different follow-up strategies. *Scandinavian journal of caring sciences*. 2019;33(1):85-92.
  36. Walker KC, Arbour MW, Wika JCNfwsh. Consolidation of guidelines of postpartum care recommendations to address maternal morbidity and mortality. *Nursing for women's health*. 2019;23(6):508-17.
  37. Yılmaz Esencan T, Şimşek Ç. Doğum sonu dönemde hemşirelik bakımı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 2017;48(4):183-9.
  38. Öztürk Can H. Doğum sonrası bakım rehberlerinin kanıt temelli çalışmalarla gözden geçirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2015;5(2):40-7.
  39. Raman A. Nursing care of women in postnatal period. In: Raman A, editor. *Reeder's maternity nursing*. 20. ed. India: Wolters Kluwer india Pvt Ltd; 2020.
  40. Zeren F, Gürsoy E. Anne ve yenidoğan için Dünya Sağlık Örgütü postpartum bakım önerileri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;7(4):95-102.
  41. Fahey JO. Best practices in management of postpartum pain. *The Journal of perinatal neonatal nursing*. 2017;31(2):126-36.
  42. Işık G, Egelioglu Çetişli N, Aycan Başkaya V. Doğum şekline göre annelerin postpartum ağrı, yorgunluk düzeyleri ve emzirme öz-yeterlilikleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2018;11(3).
  43. Jacob A. Normal puerperium. A comprehensive textbook of midwifery & Gynecological nursing. 5. ed. Nepal: Jaypee Brothers Medical Publishers; 2019.
  44. Pillitteri A. Nursing care of postpartal family. In: Pillitteri A, editor. *Maternal & child health nursing: Care of the childbearing & childrearing family*. China: Lippincott Williams & Wilkins; 2014.
  45. Durmaz A, Buğdaycı R. Epizyotomi iyileşmesini etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Public Health*. 2013;11(2):72-85.
  46. Dereli Yılmaz S. Doğumun dördüncü evresi ve postpartum dönem In: Dereli Yılmaz S, Demirgöz Bal M, eds. *Ebelere yönelik kapsamlı doğum*. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2017.
  47. Kahyaoğlu Süt H, Küçükkaya B. Kadınların pelvik taban kas egzersizleri bilgi ve uygulama durumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;9(3):15-20.
  48. Yalınzoğlu Çaka S, Topal S, Altınkaynak A. Anne sütü ile beslenmede karşılaşılan sorunlar. *Türkiye Klinikleri J Pediatr Nurs-Special Topics*. 2017;3:20-8.
  49. Wilson E, Woodd SL, Benova L. Incidence of and risk factors for lactational mastitis: A systematic review. *Journal of Human Lactation*. 2020;36(4):673-86.

50. Uçar Z, Ongün Yılmaz H. Laktasyon döneminde beslenme: Enerji ve makro besin öğeleri. Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi. 2020;2(1):37-46.
51. Segura SA, Ansótegui JA, Díaz-Gómez NM. The importance of maternal nutrition during breastfeeding: do breastfeeding mothers need nutritional supplements? Anales de Pediatría. 2016;84(6):347.
52. Başkaya Y, Karakoç H, Özerdoğan N. Postpartum dönemde yaşanan cinsel sağlık sorunları, ebe ve hemşirenin rolü. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2018;15(4):269-174.
53. Şentürk Erenel A, Yılmaz Sezer N. Doğum sonu dönemde kullanılabilir aile planlaması yöntemleri ve hemşirelerin rolleri Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2017;2(2):32-8.
54. Khayamim N, Bahadoran P, Mehrabi T. Relationship between fatigue and sleepiness with general health of mothers in the postpartum period. Iranian journal of nursing midwifery research. 2016;21(4):385.
55. Yar D, Yılmaz M. Gebelik ve postpartum dönemde kadın ruh sağlığı: Derleme çalışması. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2021;5(1):93-100.
56. Ay F, Tektaş E, Mak A, Aktay N. Postpartum depresyon ve etkileyen faktörler: 2000–2017 araştırma sonuçları. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2018;9(3):147-52.
57. Spelke B, Erika Werner M. The fourth trimester of pregnancy: committing to maternal health and well-being postpartum. Rhode Island Medical Journal. 2018;101(8):30-3.
58. Akyüz Çim EF. Postpartum psikoz. Van Tıp Dergisi. 2017;24(2):131-4.
59. Demirkol ME, Kızıltoprak A, Şenbayram Ş. Postpartum psikoz. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. 2018;27(2):206-22.
60. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018 [Available from: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf. Erişim tarihi:21.06.2021
61. Kaya Odabaş R, Taşpınar A. Kadınların sezaryen deneyimleri ve doğum sonrası dönemde bakım gereksinimleri: Nitel bir çalışma. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2021;8(1):1-9.
62. Bilgiç D, Yağcan H, Güler B, Aypar NN. Jinekolojik cerrahide ameliyat öncesi ve sonrası kanıta dayalı bakım uygulamaları. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 2019;6(2):114-21.